FORORD

Pr. 01.01.2003 har vi totalt 48 anleggen som er reist over en periode på nesten 240 år, fra kongeinitialene på *Ivarsteinen* fra 1763 til *Passasjer* som Narviks befolkning ga i gave til byen i 2002. De fleste refererer til 2. verdenskrig.

Seksjon Veg og Park forvalter denne kulturarven for Narvik kommune. Dette fører med seg ulike utfordringer: I 2002 gjenreiste vi monumentet på Groms plass. Da hadde matrosen ligget nede i tre år. I denne perioden hadde matrosens sokkel hatt jevnt besøk av polakker som var kommet for å minnes sine tapre landsmenn. Selv om de ikke fant monumentet ble det lagt ned kranser og pyntet med lys.

Dette sier litt om viktigheten av å ta vare på små og store minnesmerker. Vi tør anta at Narvik kommune har flere monumenter og minnesmerker per innbygger enn de fleste andre byer i Norge. Hver og en innbygger i Narvik bør føle tilhørighet og verne om disse verdiene slik at vi kan levere dem -like hel- videre til de som kommer etter oss.

Narvik kommune, Veg og Park den 10.03.2003

Trond Solberg
seksjonsleder

Sigbjørn Normann
avdelingsingeniør

Anita D. Ravn
oppsynsmann

	NARVIK
	Kong Oscar-støtten Bautaen var opprinnelig reist på Bjørneborg, 68º 27' N, ved km 5,8 fra Narvik, Ofotbanens nordligste jernbanepunkt. Ved Ofotbanens offisielle åpning den 14. juli 1903 skrev unionskongen, Oscar II, sitt navnetrekk på steinen. Den 12. juni 1979 ble bautaen flyttet til Narvik stasjon.
	Sjømannsmonumentet Fra Narviks Historie: "Våre sjømenns innsats under første verdenskrig ble nesten overalt i Norge minnet med "minebøsser" eller monumenter. Tanken om et slikt minnesmerke i Narvik ble fremkastet i 1920 av Olaf Hansen, som gjennom sitt arbeide hos Schattenstein (Nordlandske Lloyd) hadde stått i nær kontakt med sjøfolkene. Et opprop gikk ut, med Jul. B. Olsen og Carl Næsje som de fremste underskriverne." Monumentet har en bronseplate med følgende tekst: *Reist til minde om krigsforliste sjømænd fra Narvik under verdenskrigen 1914 – 1918.* *Rudolf A. Kristiansen* *Johannes Haugen* *Petter T. Opheim* *Herman A. Nilsen* *Einar P. Kimsaas* *Torger Dagestad* *Arne K. M. Olsen*

	Arne Lund og et relieff utført av billedhugger Trygve Thorsen. Monumentet ble avduket den 17. mai 1923 av 17. mai-komiteens formann, Hr. Kalland, som overleverte monumentet til Narvik by ved ordfører Normann. Det er plassert ved Havnegaten 3, byens tidligere sjømannshjem.
	Fransk Minnebauta Bautaen som har denne innskriften: *La France a ses fils et a leurs freres darmes tombes glorieusement en Norvège. Narvik 1940* (norsk oversettelse: Frankrike hilser sine sønner og deres våpenbrødre som falt ærerikt i Norge. Narvik 1940), ble avduket den 28. mai 1946, 6-års dagen for gjenerobringen av Narvik, av den franske ambassadør i Norge, Blondel. Bautaen var opprinnelig plassert på Ornes. Den 25. juni 1972 ble bautaen avduket på Veteranplassen ved Ev6, 2,8 km nord for Narvik sentrum.

2

GENERAL FLEISCHER-MONUMENTET.

På monumentet er montert en bronseplate med følgende tekst:

" Til minne om de norske styrkers tapre innsats i krigsoperasjonene ved gjenerobringen av Narvik 28. mai 1940 under ledelse av generalmajor Carl Gustav Fleischer"

Over inskripsjonsplaten er montert et portrett-relieff av generalen.

Monumentet, som var plassert på Ornes, ble avduket den 18.juli 1950 av generalløytnant Ole Berg. Narvik Gymnasiastsamfunn tok initiativet til reising av støtten, og fikk støtte til pengeinnsamlingen av avisene i byen. Narvik kommune ga også økonomisk bidrag. Relieffet er utført av billedhugger Finn Eriksen. Sommeren 1975 ble monumentet flyttet til" Veteranplassen" ved E-6, 2.8 km nord for Narvik sentrum.

28. mai 1988 ble den opprinnelige inskripsjons-platen byttet med en ny. Den nye platen har følgende inskripsjon:

"Til minne om de norske styrkers tapre innsats i krigsoperasjonene ved gjenerobringen av Narvik 28. mai 1940 under ledelse av generalmajor Carl Gustav Fleischer. Under kampene på Narvik-fronten 9. april-9. juni 1940 hadde 6.divisjon 107 falne"

Platen inneholder også navnene, sted og dato hvor de falt.

Den ble finansiert ved innsamlede midler fra soldater og befal ved Vaktbataljon II/DKN i 1945 og ved tilskudd fra Forsvarsfondet for Nord-Norge. General Sverre Bratland, som tjenestegjorde som patruljefører på Narvikfronten 1940 i Skolekom-paniet, avduket den nye platen 28. mai 1988.

Monument over falne fra Panserskipene "Norge" og "Eidsvold"

Minnebautaen symboliserer avmakt overfor en overveldende overmakt og har en bronseplate med følgende tekst:

For konge, fædreland og flaggets hæder

Så vil vi og alle, i farens stund, troligen stå hinannen bi og ofre liv og blod

I kampen på Narvik havn 9/4-1940, gikk "NORGE" og "EIDSVOLD" ned med 277[1] offiserer og mannskap, som falt i heltemodig og selvoppofrende kamp mot inntrengende overlegne tyske sjøstridskrefter

Den 12. april 1953 ble monumentet avduket av tidligere kommandør Per Askim, sjef på P/S Norge. Monumentet er utført av billedhugger Finn Eriksen og plassert i

[1] Det riktige antall er 283

	Valhallaparken. Bidrag fra Forsvarsfondet for Nord-Norge, enkeltpersoner og institusjoner gjorde det mulig å reise dette monumentet.
	Frihetsmonumentet Statuen er en rank kvinne, med barnet høyt hevet på armen, som symboliserer liv opp av kaos. Vekst er symbolisert av rosenknoppen som kvinnen står på. Statuen er utført av billedhugger Finn Eriksen og plassert på Narvik torv. Statuen ble avduket den 30. juni 1956 av statsråd Åse Bjerkholdt. Utgiftene ble dekket av Narvik kommune og ved innsamlinger. Monumentet går også under navnene *Dama på torvet* og *Narvik torvfontene*.
	Rallarmonumentet Monumentet ble avduket av Kong Olav V den 17. juli 1959. Statuen er utført av billedhuger Trygve Thorsen og den er plassert i Gulbrandsons park. På sokkelen er det montert en bronseplate med følgende tekst: *Dette monument er reist av Narvik kommune i 1959 til minne om rallarens arbeidsinnsats ved byggingen av malmbanen frem til Narvik* Utgiftene ble dekket av Narvik kommune.
	Utsikten På ei sirkulær bronseplate er det gravert inn navn, høyde over havet og himmelretning for en rekke fjelltopper i

	Narvik kommune. Plata er plassert på et betongfundament i Gulbranssons park på høyden bak Rallarmonumentet.
	Sjømannen Monumentet ble avduket den 30. august 1960 av statsråd Gunnar Bøe. Statuen er utført av billedhugger Trygve Thorsen og er plassert i Havneparken. Utgiftene ble dekket av Narvik kommune.
	Byste av overlege Erling Borch-Johnsen Bysten ble avduket den 18. desember 1963 av ordfører Sverre Øvergaard. Bysten er utført av billedhugger Trygve Thorsen og plassert ved Narvik sykehus. Teksten på bysten er: *Overlege Erling Borch-Johnsen 1932 –1962* Narvik kommune har bekostet bysten.

Byste av Peter Nordsjø

Bysten ble avduket den 21. juli 1969 av Jan Helge Johnsen og John Strømsnes, begge medlemmer i Narvik guttekor. Den har inskripsjonen:

Lærer Peter Nordsjø 1881 – 1950
Reist av sangere i takknemlighet for samfundsmessig og kulturell innsats

Sangerbror av Nordsjø, Henry H. Johnsen tok initiativet til reising av en byste over sangeren, dirigenten og friluftsmannen Peter Nordsjø, som også var stifter av Narvik Mannskor og Narvik guttekor. Bysten er utført av billedhugger Finn Eriksen og er plassert i Kirkeparken.

Fransk relieff på Narvik rådhus

Relieffet er kopi av det relieffet som ble avduket 28. mai 1960 på PLACE DE NARVIK i Paris. Som en æresbevisning til den franske krigsveteranforening, påtok den 80-årige gamle billedhugger P. Landowski seg å utføre relieffet. Franske veteraner fra kampene ved Narvik overrakte en kopi i gips til Narvik by 17. juli 1960. Narvik kommune lot relieffet støpe i bronse og plasserte det på frontveggen på Narvik rådhus 20. august 1962. Relieffet har følgende tekst:

A la memoire desforces alliees qui en mai 1940 reussirent en Norvege dans la region de Narvik le premier debarquement et rem porterent une victoire qu'elles requerent l'ordre de laisser echapper

(Norsk oversettelse: *Til minne om de allierte styrker som i mai 1940 lykkedes med den første landgang i Norge, i Narvik-området, der de vant en seier som de fikk ordre om å gi avkall på.*)

Lille Petter

Kunstverket er utført av den polske billedhugger Jozef Marek og ble innkjøpt og utplassert av Narvik kommune i 1961. Lille Petter er plassert utenfor Narvik rådhus.

Lekende barn

Kunstverket er støpt i bronse og foreløpig plassert i Byparken. Arbeidet er utført av billedhugger Trygve Thorsen og innkjøpt av Narvik kommune. Skulpturen ble fullført i 1963 og plassert i byparken i 1965.

Groms plass

Polsk moument til minne om polske soldater og sjømenn som falt under kampene i Narvik i 1940. Monumentet ble avduket av minister Janusz Wieczorek den 10.07.1979 og bærer følgende inskripsjon på polsk og norsk:

Til minne om polske soldater og sjømenn som falt i kampen for Norges frigjøring. Reist i anledning 40 årsdagen for utbruddet av Den annen Verdenskrig. Den Polske Folkerepublikks Råd for bevaring av kamp- og martyrieminnesmerker. Narvik 1979.

Monumentet er utført av professor Bogdan Chmielewski. ”Grom” var navnet på en polsk jager som ble senket under kamphandlingene i Narvik den 4. mai 1940. I tillegg er det montert to minneplater på en stein bak og ovenfor selve hovedmonumentet. Platene har følgende inskripsjon på polsk og norsk:

	Stor plate: *Til minne om 59 polske sjømenn fra destroyeren orp Grom som ble senket i kamp for Norges og Polens frihet den 4. mai 1940.* Liten plate: *Den Polske Folkerepublikks Råd for bevaring av kamp og martyrieminnesmerker har bekostet denne tavle i anledning av 30 årsjubileet for seieren over fascismen mai 1975.*
	Hvelvbru i Stasjonsveien Under et besøk den 10. juli 1887 i Victoriahamn, Narvik, av daværende kronprins Gustaf og prinsesse Victoria, skrev kronprinsen sitt navn på østre brukar. På brukaret står *Gustaf 10.7.87*
	Bauta i Kirkeparken Reist til minne om 122 falne fra Narvik som kom bort på hav og land, som følge av Den annen Verdenskrig. Formgivning og utførelse ved Brødr. Grøttjord Steinindustri AS på Eidet. Bautaen som ble avduket 17. mai 1981 av ordfører Roald Sandvoll, bærer følgende inskripsjon: *Til minne om innbyggere av Narvik. Døde som følge av krigshandlinger 1940-45.* Kjøpmann Bjarne Rognmo tok initiativet til å få reist bautaen som ble finansiert ved innsamlede midler. Navnefortegnelse over de falne er plassert i kirkens våpenhus.

Gravlunden ved Narvik kirke

Ved Narvik kirke i kirkeparkens vestre del, er det reist en minnebauta til minne om de falne fra Narvik 1940-45. Denne gravlunden er anlagt ved kirken fordi man ikke hadde adgang til den ordinære kirkegården i Narvik under kamphandlingene i 1940. I alt er det gravlagt 22 personer på denne gravlunden. Minnebautaen har følgende inskripsjon:

Til minne om falne i Narvik 1940-1945

Narvik kommune har bekostet gravlunden samt bautaen som ble reist i 1953.

Minnestein med esperantotekst

Steinplate med esperantotekst montert i Jernbaneparken. Steinen ble opprinnelig montert i Fagernesfjellet til minne om Verdenskongressen for esperantister i 1934 i Stockholm. (En del av deltakerne reiste etter kongressen til Narvik med tog.) Steinen har følgende tekst, oversatt til norsk:

Også i dette verdenshjørne nådde og seiret hjelpespråket mellom folkene.

Sovjetisk minnelund

Betongstøtte og minnebauta reist på Furumoen til minne om sovjetrussere som ble drept under 2. verdenskrig. Betongstøtten er reist av sovjetiske krigsfanger, mens minnebautaen er reist av Det kongelige norske forsvarsdepartement. Den har følgende tekt på russisk og norsk:

Til minne om de sovjetiske soldater som mistet livet i Norge 1941-1945 og som var gravlagt her.

Minnebautaen er utført av billedhugger Gunnar Janson og montert i 1953.

Minnelunden var tidligere gravplass for falne sovjetrussere. Alle falne sovjetrussere er nå gravlagt på en felles krigskirkegård på Tjøtta, til sammen over 8 000. Kirkegården på Tjøtta ble innviet i juli 1953.

Svarta-Bjørnmonumentet

Monumentet ble avduket den 16. mars 1986 av Wenche Thon, den første ”Svarta-Bjørn”. Monumentet er utført av Tom Berre. Statuen er plassert i Jernbaneparken.

Rallarklubben i Narvik tok initiativ til og skaffet gjennom innsamlinger midler til reisning av Svarta-Bjørn-monumentet. Svarta-Bjørn var kokke under anleggingen av Ofotbanen. Det finnes få opplysninger om henne. Hun het Anna, døde ung og er begravet på Rallarkirkegården i Tornehamn i Sverige. På graven står et trekors med

”Anna – Norge”.

I tilknytning til monumentet er montert en plate med følgende inskripsjon:

SVARTA-BJØRN
Monumentet er reist etter initiativ av rallar-klubben i Narvik
Dette for å hedre de mange trauste kvinner som var med under anleggstida på Ofotbanen.
1986

Trinigon (gml. gresk: trekant)

Det nasjonale frigjøringsmonumentet ble utført av kunstneren Espen Gangvik etter en åpen konkurranse i 1993. Skulpturen er plassert i Byparken, er 18 meter høy og 3,5 meter bred ved bakken. Den har tre like store sider som møtes i 60 graders vinkler. Utførelsen er i rustfritt og syrefast stål. Monumentet er fundamentert i Parkhallen i Nor-Trykk sine lokaler. Trinigon skal gi inntrykk av å komme opp gjennom bakken i et basseng som danner sentrum av en steinlagt plass. Rundt bassenget er følgende tekster i rustfritt stål montert:

- *Nasjonalmonumentet 1940-45*
- *Takk til våre allierte*
- .
- .

	Den opprinnelige konstruksjonen var påvirkelig for temperaturer og hadde slått seg allerede da det ble montert. Trinigon ble derfor erstattet i 2001 av en konstruksjon som skulle tåle større påkjenninger. I 2002 ble enkelte steinplater og bokstaver reparert.

	NORDKALOTTVEIEN RV. 70 NARVIK – KIRUNA
	Minneplater over jugoslaviske partisaner To enkle kobberplater montert på fjellveggen har følgende tekst på serbokroatisk og norsk: *Natt mellom 17.-18. juli 1942 ble det skutt 168*[2] *jugoslaviske partisaner av tyske fascister på dette sted.* Platene som er utført av smed Fredrik Framnes fra Narvik, ble avduket 23. juni 1982 av en tidligere krigsfange; Slavko B. Vukic. Stedsangivelse: Ved Holmvann bru ca 15,3 km fra krysset mellom Ev 6 X Rv 70. Utkjørsel fra Nordkalottveien fører til den tidligere fangeleiren som ligger nær veien.
	Malmstein på Riksgrensen På riksgrensen mellom Norge og Sverige ved Nordkalottveien er det plassert en malmstein. Ved åpningen av Nordkalottveien mellom Narvik og Kiruna den 27. september 1984 skrev Kong Olav V av Norge og Kong Carl Gustaf av Sverige sine navnetrekk på steinen. Inskripsjonen er: *Olav R Carl Gustaf* *19 27 84* *9* *Stenen skänkt av LKAB*

[2] antallet kan være ukorrekt.

BJØRNFJELL

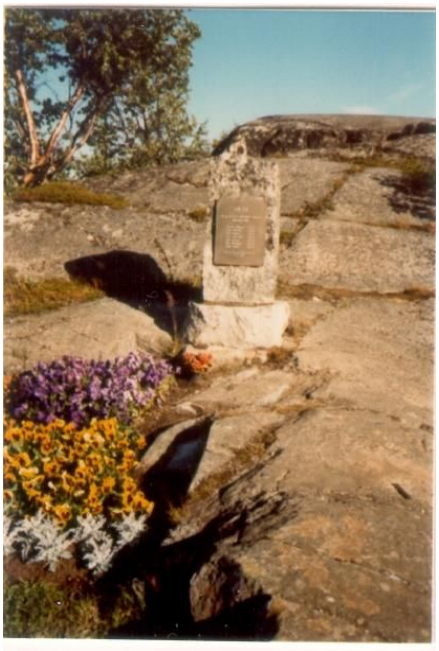

Minnebauta over falne fra IR 13
Minnebauta over norske falne fra IR 13 ved Bjørnfjell stasjon. Bautaen har en bronseplate med følgende inskripsjon:

IR13
De ga sitt liv for fedrelandet i kamp på Bjørnfjell 1940
Gunnar Ahlgren 16/4
Arne Brustad 16/4
Olav Hembre 16/4
Peter Hårsåker 16/4
Olav Kattmo 16/4
Olav Nordtug 16/4
John Amdal 20/5
Reist av krigsveteranlaget IR 13, 8. aug. 1984.

Trønderbataljonens administrasjonsoffiser, Ole E. Noem, avduket minnebautaen 8. august 1984.

Ofotbanens 25-årsjubileum

Minnebauta fra Ofotbanens 25-årsjubileum. Natursteinbauta med følgende inskripsjon:

Kong Haakon den 7. merke
Ofotbanen
1903-1928

Bautaen er reist ca 1 km i vestlig retning fra Bjørnfjell stasjon, ved veien til Grusgropa. Atkomst langs kjerrevei parallelt med jernbanen.

BJERKVIK

Minnebauta over norske falne fra 2. verdenskrig

Reist i kirkeparken ved Bjerkvik kirke. Bautaen har et relieff av en knelende kvinne med et barn, samt en bronseplate med følgende inskripsjon:

Til minne om krigens ofre i Bjerkvik og Vassdal
1940-45

Kjell Andreassen	*Johanne Knutsen*
Marie Andreassen	*Kåre Kristensen*
Evelin Bratli	*Sara Kristensen*
Iver Dahlberg	*Anna Lindahl*
Karine Forsmo	*Magnus Lorentsen*
Aksel Hanssen	*Hansine Normann*
Gunhilde Hanssen	*Anton Olsen*
Signe Hanssen	*Hilda Olsen*
Sigurd Hanssen	*Anna Simonsen*
Oskar Johansen	*Elida Solbakk*

Henrik Solbakk

Reist av bygdefolket 14-8-1955."

Skissen til relieffet er tegnet av lærer Osvald Lindahl fra Bjerkvik og utført av Anne Raknes, mens bautaen er levert av Harstad steinhuggeri. Bautaen er reist av folket i Bjerkvik ved innsamlede midler.

Minnebauta over franske soldater

Bauta til minne om de franske soldater som falt i kampene i Ofoten.

Avduket av den franske general Bethouart den 10. juli 1954.

Den var reist ved Ev 6 og ble i 1984 flyttet til parken ved Bjerkvik kirke. Bautaen har følgende inskripsjon på fransk og norsk:

Til minne om de franske soldater som falt ved de alliertes første landgang under den annen verdenskrig.
Bjerkvik-Elvegaard 13-5-1940.

Minnebauta over forfatteren Andreas Markusson

Bautaen som er midlertidig plassert utenfor Ankenes sparebank i Bjerkvik har følgende inskripsjon:

Reist til minne om forfatteren
Andreas Markusson
Født på Seines 07.03.1893
Død i Tønsberg 31.10.1952

Den er hugget og levert av Fagernes steinhuggeri i Narvik. På bautaen er det montert et portrettrelieff av forfatteren. Narvik kommune har bekostet bautaen. Forfatterens søster, Karen Markusson, avduket minnebautaen 5. oktober 1985.

	VASSDALEN

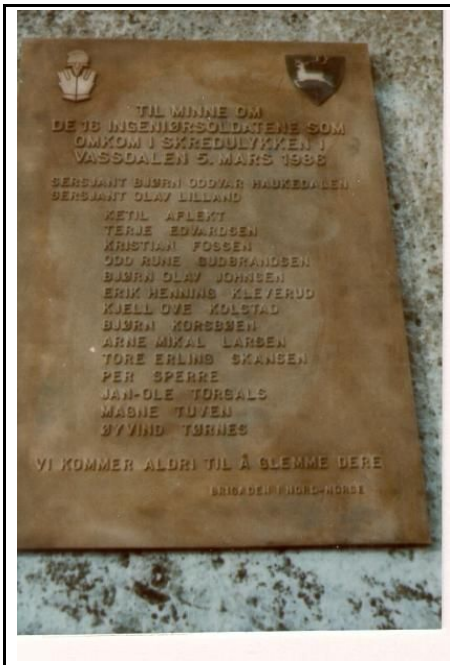

Minneplate

Minneplate over 16 ingeniørsoldater som omkom i skredulykke i Vassdalen 5. mars 1986. Brigadesjef , oberst Arne Pran, bestemte i mars 1986 at det skulle settes opp en minneplate i Vassdalen i tilknytning til rasstedet. Minneplaten ble avduket av brigadesjef, oberst S. Øverland den 5. september 1986. Platen er montert på et berg ikke langt fra Storforsen i Vassdalen (ved rasstedet).

Minneplaten har følgende inskripsjon:

Til minne om de 16 ingeniørsoldatene som omkom i skredulykken i Vassdalen 5.mars 1986

Sersjant Bjørn Oddvar Haukedalen
Sersjant Olav Lilland
Ketil Aflekt
Terje Edvardsen
Kristian Fossen
Odd Rune Gudbrandsen
Bjørn Olav Johnsen
Erik Henning Kleverud
Kjell Ove Kolstad
Bjørn Korsbøen
Arne Mikal Larsen
Tore Erling Skansen
Per Sperre
Jan-Ole Torgals
Magne Tuven
Øyvind Tørnes

Vi kommer aldri til å glemme dere
Brigaden i Nord-Norge

NARVIK GAMLE GRAVLUND

India-monumentet

Til minne om falne fra den engelske hjelpekrysseren HMS India som ble senket av den tyske ubåt U-22, 8. august 1915 utenfor Helligvær i Vestfjorden. Det omkom i alt 9 offiserer og 107 mann. Noen er gravlagt i Bodø, mens 13 av skipets besetning er gravlagt på Narvik gamle gravlund.

Monumentet har følgende inskripsjon:

In memory of

H. Owen-Jones	*assistant paymaster R.N.R.*
S. P. Trounson	*engineer sublieutenant R.N.R.*
Frederick J. Lovett	*warrant telegraphist R.N.R.*
James John Kingdon	*petty officer C.G.*
Frank Aires	*leading seaman C.G.*
Frederick J. Moffat	*able seaman R.F.R.*
Herbert Carey	*able seaman R.F.R*
Samuel A. Harding	*boy R.N.*
Edward J. Noble	*carpenter R.N.R.*
James White	*writer R.N.R.*
George W. Gibson	*greaser R.N.R.*
Duncan McKay	*fireman R.N.R.*
Charles Haggarty	*trimmer R.N.R.*

Who lost their lives whilst serving their country on
H.M.S. "India"
torpedoed and sunk i the Vestfjord by a German submarine on august 8th. 1915."

(Norsk oversettelse

Til minne om

.
.
som mistet sine liv i tjeneste for sitt land om bord på H.M.S. "India"
Torpedert og senket av en tysk ubåt i Vestfjorden 8. august 1915.)

NARVIK NYE GRAVLUND

P/S Norge, P/S Eidsvold og Hæren

Monument over norske falne fra 2. verdenskrig fra Hæren og Panserskipene Norge og Eidsvold, utført av billedhugger Gunnar Janson. Forsvarets krigsgrav- og etterlysningstjeneste har skaffet til veie midlene for å få reist monumentet som ble avduket 28. mai 1960 av justisminister Jens Haugland.

Monumentet bærer følgende inskripsjon:

Til minne om falne fra P/S Norge, P/S Eidsvold og Hæren
Falt under kampene i Narvik 1940.

Navnene på de gravlagte finnes også på monumentet.
Disse er:

Soldat Nils Iversen
4.4.1914 – 2.6.1940
Soldat Bjarne Zahl Johansen
9.4.1915 – 28.5.1940
Dekksmann Peder Larsen
11.12.1916 – 9.4.1940
Soldat Øystein Moe
23.7.1916 – 28.5.1940
Maskinmann Jørgen Olsen
13.2.1914 – 9.4.1940
Soldat Adolf Paulsen
1.1.1917 – 28.5.1940
Dekksmann Gullik Myrland Pedersen
29.12.1910 – 9.4.1940
Dekksmann Asbjørn Svendsen
26.12.1917 – 9.4.1940
Fenrik Charles Svenningsen
6.1.1914 – 28.5.1940
Dekksmann Ralph Wilson
17.12.1918
2 ukjente marinesoldater
Dekksmann Peder Andreassen
21.7.1921 – 9.4.1940
Dekksmann Martin Bakke

	23.11.1899 – 9.4.1940 *Dekksmann Berger Bergesen* *5.5.1918 – 9.4.1940* *U/minør og radiotelegrafist Abert Glette Eriksen* *28.6.1906 – 9.4.1940* *Dekksmann Olav Hagen Hansen* *9.10.1919 – 9.4.1940*
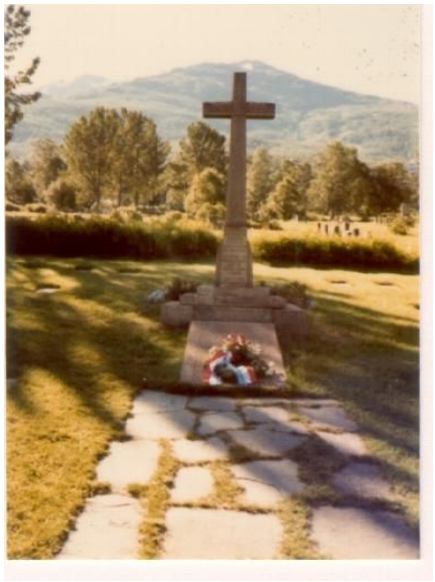	**Franske krigsgraver** Det er gravlagt 122 franskmenn som falt under kampene i Norge. Kirkegården har navneplater og et hovedmonument, et stort steinkors utført av billedhuggeren Per Palle Storm. Krigskirkegården er bekostet av den franske stat. Minnesmerket som ble avduket av den franske general Bethouart den 11. juli 1954 har følgende tekst på fransk og norsk: *Til minne om franske soldater.* *Falt på ærens mark i Norge 19/4 – 7/6 1940* I tillegg finnes en minneplate over falne franskmenn som ikke er gravlagt i Narvik. Egne minneplater over major Guedj og kommandør Bouan.
	Polske krigsgraver Det er gravlagt 5 polakker som falt under 2. verdenskrig i kampene ved eller i Narvik. Hovedmonumentet har følgende inskripsjon på polsk og norsk: *Til minne om polske soldater som falt under kampene i Narvik i 1940.* *Kilisch Tadeusz, sjåfør* *14.1.19 – 23.5.40* *Majewski Piotr, korporal* *15.7.14 – 18.5.40* *Trebaczkiewicz Andrzej, sjef for peleton* *26.1.18 – 18.5.40* *Ukjent polsk flyger falt 1940* *Ukjent polsk flyger falt 1940* Monumentet er bekostet av den norske stat og utført av billedhugger Gunnar Janson. Ordfører Sverre Øvergaard avduket monumentet 16. juni 1966. Det nye monumentet er en erstatning for det opprinnelige monument som ble montert i 1945-46. Navneplaten og emblemet fra det utskiftede monument er plassert i Krigsminnemuseet i Narvik.

	I tillegg finnes en mindre henvisningsstein montert i 1968 med følgende inskripsjon: *Den andre krigskirkegården med polske offiserer og soldater som falt under kampene om Narvik ligger i Ankenes[3] ca 12 km sør for byen.*
	Engelske krigsgraver Det er gravlagt 34 engelskmenn som falt under 2. verdenskrig i kampene i eller ved Narvik. På kirkegården finnes monumenter over de gravlagte samt et steinkors, tegnet av den engelske arkitekten H. E. Jenner.
	Tyske krigsgraver det er gravlagt 1474 tyskere som falt under 2. verdenskrig. På kirkegården finnes navneplater over de gravlagte. Hovedmonumentet, utført av billedhugger Gunnar Janson, ble montert i 1960 og bekostet av Kirke- og undervisningsdepartementet.

[3] Håkvik

	BEISFJORD
	Norsk minnebauta Minnebauta over nordmenn fra Beisfjord som ble drept under 2. verdenskrig. Bautaen som er reist av folk fra bygda har følgende inskripsjon: Til minne om de forulykkede ved beskytningen av Beisfjord 3. mai 1940. Fra Beisfjord Alfred Karoliussen Inga Karoliussen Margit Karoliussen Solveig Karoliussen Sigrid Karoliussen Arvid Karoliussen

	Johanne Joakimsen Fra Narvik Petter Johansen Levie Johansen Sverre Johansen Alfred Johansen Hans Jakobsen Gud signe vårt dyre fedreland. Reist av folket i Beisfjord. Bautaen er finansiert ved innsamlede midler og ble avduket 19. juni 1949 av fylkesmannen i Nordland, Karl Hess Larsen. Harstad steinhuggeri har levert bautaen.
	Jugoslavisk minnebauta Minnebauta over de jugoslaver som omkom i krigsfangeleiren i Beisfjord under 2. verdenskrig. Bautaen bærer følgende inskripsjon på jugoslavisk og norsk: *Denne bauta ble reist 1949 i takknemlighet av det norske og jugoslaviske folk til minne om de over 500 jugoslaver ofre for nazismen som omkom i den tyske Beisfjordleiren 1942-43* *De var sitt fedreland og friheten tro til døden.* Bautaen er reist ved midler fra Jugoslavia og ved dugnad. Oberstløytnant Thor Strand, sjef for IR 15, avduket bautaen 19. juni 1949. Harstad steinhuggeri har levert bautaen.

	Sovjetisk minnebauta Minnebauta over de sovjet-russere som omkom i krigsfangeleiren i Beisfjord under 2. verdenskrig, opprinnelig reist av sovjetiske krigsfanger. Etter freden i 1945 ble bautaen restaurert av bygdefolk. Den opprinnelige var ødelagt på grunn av issprengning. På monumentet er montert fire tavler med tekst, tre på sovjetisk og en på norsk. Bokstavene har krigsfangene skåret ut av rester av et styrtet tysk fly. Norsk tekst: *I evig minne om kamerater pint av de nazistiske bødler.*
	ANKENES

Norsk minnebauta

Minnebauta over nordmenn som ble drept under 2. verdenskrig. Reist på den nedlagte kirkegården på Ankenes torv. Bautaen har følgende inskripsjon:

Minne
Om bygdefolk som satte livet til ved krigshandlinger 1940-45

ved bombing 2-5-40
Leonora Gabrielsen, Håkvik *8-8-84*
ved D/S Prinsess Ragnhild's forlis 23-10-40
Johan Enevoldsen, Skjomnes *2-3-85*
Enevold Enevoldsen, Skjomnes *9-8-26*
ved D/S Mira's forlis 4-3-41
Olav Dahl, Ankenes *4-3-92*
ved D/S Barøy's forlis 12-9-41
Gudrun Enevoldsen, Ankenes *2-2-02*
Ludolf Sivertsen, Ankenes *23-10-89*
Arne Sjursheim, Ankenes *22-4-18*
ved M/S Nyholt's forlis 17-1-42
Oskar Abrahamsen, Ankenes *7-9-03*
ved D/S Andeness forlis 19-10-42
Einar Pedersen, Veggfjell *28-9-22*
i fangeleiren Rendsburg 26-9-43
Olaf Hansen, Ankenes *10-11-12*
ved D/S Nordnorge's forlis 24-3-44
Otto Kvitvik, Ankenes *2-3-07*
Anton nyborg, Ankenes *5-8-14*
Bertheus Nyborg, Ankenes *25-4-86*
ved skyting 26-10-44
Bertin Fredriksen, Ankenes *5-5-85*
Ester Hansen, Vidrek *28-10-17* *23-8-42*

Gud frede vårt land fra fjell til flu så framtids ætt må i fridom bu

Sambygdinger reiste denne steinen 1949

Minnebautaen er finansiert ved innsamlede midler. Sokneprest i Ankenes, R. Solvik-Nilssen, avduket bautaen 7. august 1949. Steinhugger John Bolli, Fagernes, har tilhogd bautaen.

HÅKVIK KIRKEGÅRD

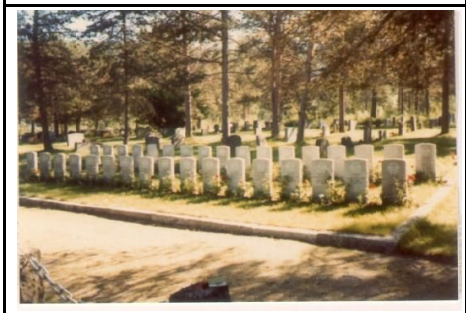

Engelske krigsgraver

Det er gravlagt 34 engelskmenn som falt under 2. verdenskrig i kampene i eller ved Narvik. På kirkegården finnes gravsteiner over de gravlagte.

Polske krigsgraver

Det er gravlagt 104 polakker som falt under 2. verdenskrig i kampene i eller ved Narvik. Hovedmonumentet er utført av billedhugger Gunnar Janson og bærer følgende inskripsjon på polsk og norsk:

Til minne om 66 polske soldater som falt i kampen for Norges og Polens frihet. Til minne om 31 polske borgere som mistet livet i Norge under krigen 1940-45 og som er gravlagt her.

I tillegg finnes fire navneplater med navnene på de gravlagte og et henvisningsskilt til de polske krigsgraver i Narvik. Monumentet ble avduket 28. juli 1957 av forsvarsminister Nils Handal. Forsvarets krigsgrav- og etterlysningstjeneste har bekostet monumentet.

Fransk bauta fra 2. verdenskrig

Bautaen har følgende inskripsjon:

A la memoire des soldats franqais qui ont repose dans ce cimetiere

Georges Chirol
sergent. 28. depgenie
Jean Feydel
chasseur. 12 BCA
Roland Mullon
chasseur. 12 BCA
Georges Guillon
soldat. DBS
1940

(Norsk oversettelse: Til minne om de franske soldater som har vært gravlagt på denne kirkegård.)

	SKJOMEN
	Norsk minnebauta Minnebauta over nordmenn om ble drept under 2. verdenskrig. Bautaen, som er plassert utenfor hovedinngangen til Skjomen kapell, ble avduket 7. mai 1950 av prosten i Ofoten, Anders Aschim. Steinen er tatt ut i Stongmobakkan av Hagerup Solbu og tilhogd av steinhugger John Bolli, Fagernes. Bautaen har følgende inskripsjon: *Minne om de som satte livet til under krigen 1940 – 1945* *Karstein Asbjørn Sandvik* *4-7-1922* *v. Barøys forlis 12-9-41* *Alfred Nikolai Elvebakk* *4-7-1917* i Atlanteren 19-9-1941 *Ole Martin Menssen* *21-5-1909* *v. Nordnorges Fs 24-3-1944* *Gudleik Sigvald Fagermo* *21-3-1917* *i Lyngseide 26-7-1945* *Martin Mendel Fischer* *22-4-1895* *Bertha Fischer* *4-6-1897* *Wulf Fischer* *13-2-1922* *Idar Israel Fischer* *12-5-1931* *i konsentrasjonsleiren Auschwitz* *Bygdefolket reiste denne stein 1949*

Ivarsteinen

Ivarsteinen er grensestein mellom Norge og Sverige og ligger ved Vannaksvatn på Skjomfjellet. Fra Narvik og Omegn Turistforenings årbok 1955 er sakset følgende:

Som en annen bøs vaktpost står den ruvende Ivarsteinen ved grenseovergangen i sør. Hvilken fjellets vandrende Ivar det er som i fjern fortid har fått sin evige bauta her, er ukjent, men noen data fra grensetraktaten av 1751 og grenseoppgangsforretningen mellom Norge og Sverige av 1763, er verd å gjengi:

"Ivarsteinen er Riksmerke nr. 317 og Riksrøys nr. 259."

På steinen er hugget ut kongekronene og initialene til Kongen av Norge/Danmark Fredrik V og Kongen av Sverige Adolf Fredrik, samt årstallet 1763 og No 259. Turistløypen mellom Gautelis i Norge og Haukajaure i Sverige passerer Ivarsteinen.

	VIRAK GRAVLUND
	Minnebauta Til minne om de fra Virak som er gravlagt på andre kirkegårder. Ved bautaen finnes en egen bok hvor navnene er oppført. Bautaen er reist og bekostet av Vidrek grendelag i 1983. Den har følgende inskripsjon: *Minne* *om alle fra grenda som ikke fikk si kvile her* *Fred*

	NORDLAND RØDE KORS KRIGSMINNENUSEUM

Miniatyr av krigsseilermonumentet

Krigsseilermonumentet ble avduket ved Norsk Sjøfartsmuseum på Bygdøy i Oslo den 27. september 1980 av Kong Olav V. Billedhugger Joseph Grimeland har utført kunstverket. Av kunstverket ble det laget 5 miniatyrer på 90 cm høyde, hvorav ett ble gitt til Nord-Norge.

Fylkesmennene i de tre nordligste fylker i samråd med Narvik formannskap avgjorde at det skulle plasseres i Nordland Røde Kors Krigsminnemuseum i Narvik. Monumentet, som er montert på en granittsokkel i museets inngangsparti, ble avduket 28. mai 1983. President i Norges Røde Kors, general Bjørn Egge, holdt avdukningstalen og krigsseiler Jens Haagensen fra Narvik avduket monumentet.

På sokkelen er det festet en inskripsjonsplate hvor det står:

I den annen verdenskrig 1939-1945 deltok over tusen norske skip fra handelsflåten og marinen. De utførte utallige militære oppdrag og fraktet 145 mill tonn last av uvurderlig betydning for den allierte seier.

Handelsskipene ble bevæpnet og mer enn halvparten gikk tapt. Farer og slit satte spor på de fleste av de 35 000 krigsseilere. 4 500 omkom i kampen for Norges frigjøring.

Våre sjøfolks mot og lojalitet vil alltid bli minnet med dyp respekt og takknemlighet.